

# MÖTEN MED NYA RAMAR

- om entreprenörskap och idéutveckling bland utrikes födda kvinnor

*”Det är svårt för oss som kommer från andra länder att komma in i samhället. Det spelar ingen roll om man har en svensk man eller utländsk man. Den typen av känslor är svåra att förklara. Det är bra att hitta andra som en själv, att kunna träffas ofta och kämpa tillsammans.”*

- Röst ur kartläggningen

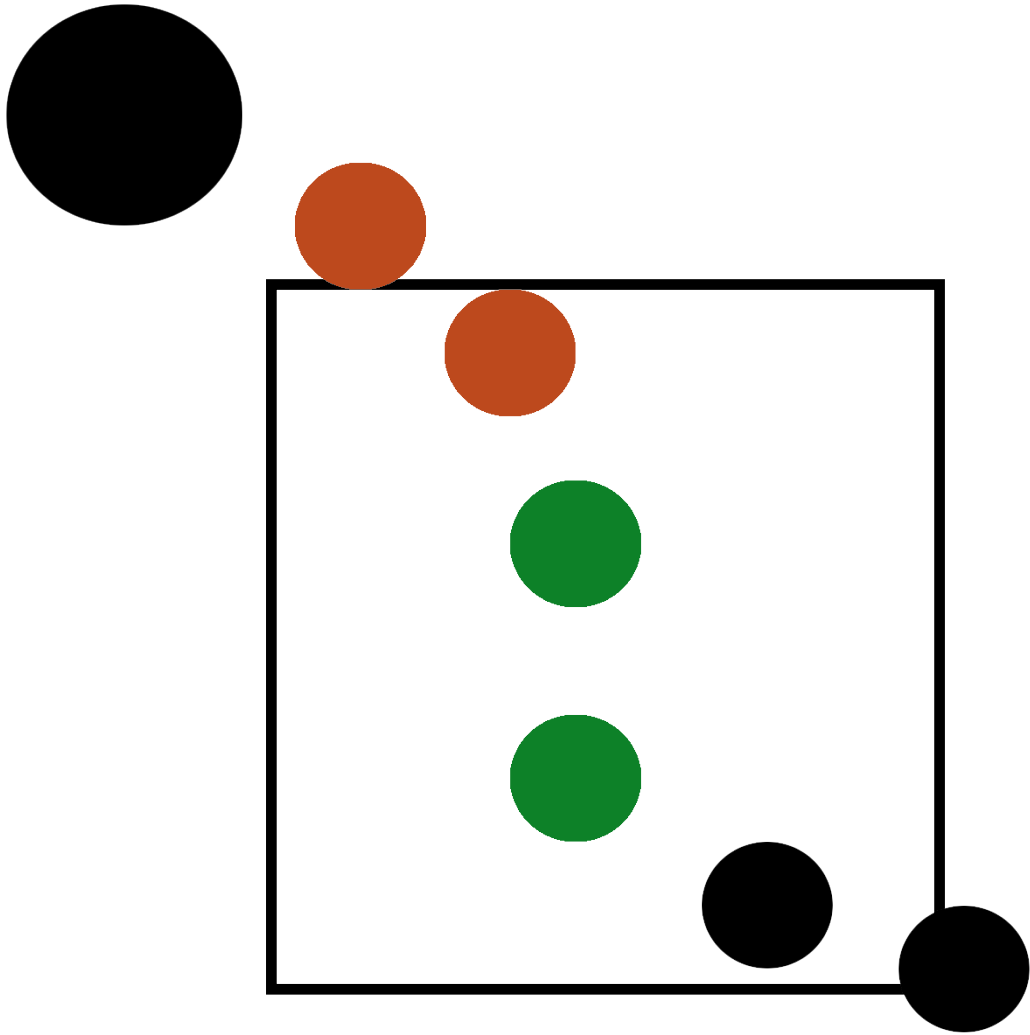
EDCS är ett resurscentrum för jämställdhetsutveckling i Västra Götaland. Undersökningen ingår i vårt arbete med att synliggöra strukturer och normer som påverkar förutsättningarna för att skapa jämställda villkor.

Undersökningen har genomförts av:  
Doris Wu Bueno Andersson, Lydia Liu och Hilda Rolfsdotter

Tryck: Redo Tryck AB, 2015

# Innehåll

MÖTEN MED NYA RAMAR - SAMMANFATTNING AV UNDERSÖKNINGENS RESULTAT	5
Systemen separerar	5
Entreprenörskap som valbart alternativ	5
Stort intresse för nya mötesplatser	5
ÖVERGRIPANDE SLUTSATSER AV UNDERSÖKNINGEN	6
Förslag på åtgärder inom området företagande	6
Förslag på åtgärder som generellt stärker utlandsfödda kvinnors villkor på arbetsmarknaden	7
UNDERSÖKNINGEN - BAKGRUND OCH FÖRUTSÄTTNINGAR	9
Bakgrund, syftet och ansats	9
Genomförande	9
Kvinnorna i undersökningen	10
Tidigare erfarenhet	10
KVINNORNAS SYNPUNKTER - RESULTAT AV DJUPINTERVJUER OCH WORKSHOPS	11
Snabbaste vägen	11
"Att göra rätt för sig"	11
Utbildning, en nackdel eller fördel?	11
Informationsbrist	11
TRE HUVUDGRUPPER	12
Företagarna	12
Idéutvecklarna	12
De kontaktsökande	12
"FÖRETAGARNA" OCH "IDÉUTVECKLARNAN"	12
Önskemål om innehåll i en mötesplats	12
Aktörer i främjandesystem	12
Felaktiga föreställningar och bristande samordning	13
"Att lära sig systemet"	13
Integration och inspiration	13
"Att kämpa tillsammans"	13
Ojämsställda villkor för företagande	13
Förebilder för sina barn	14
Körkort	14
Företagande som bisyssla	14
"DE KONTAKTSÖKANDE"	14
Förväxlingar och oklarheter	14
"Att träffa människor med makt"	15
Önskemål hos "de kontaktsökande"	15
Språk och självkänsla	15
Kampen	15
Oro och stress	16
Efterfrågade aktörer	16
DEN FYSISKA PLATSEN	16
Geografiskt läge	16
Status	16
Flexibla öppettider	16
En miljö utan hierarkier	17
Hinder för utveckling	17
Rasism	17
Kommunikation med aktörer	17



# MÖTEN MED NYA RAMAR

## - sammanfattning av undersökningens resultat

EDCS genomförde under två månader 2014 ett projekt för att undersöka hur särskilda insatser skulle kunna leda till ökat entreprenörskap i gruppen utrikesfödda kvinnor.

Vi sökte svar på frågor rörande samverkan, möjligheter, hinder och förväntningar kring företagande, sysselsättning och entreprenörskap genom att genomföra 50 djupintervjuer med kvinnor i Skaraborg. Målet var att speciellt undersöka behovet av en samlingsplats för idéutveckling och entreprenörskap. Därtill undersöktes även hur offentliga aktörers åtaganden och engagemang på olika sätt skulle kunna bidra till att stärka kvinnors möjligheter att utveckla entreprenörskap.

### **Systemen separerar**

De kvinnor vi intervjuat utgör inte en homogen grupp. De har olika bakgrund, utbildning, erfarenheter etc. som visar på en bredd i vårt förstudiematerial. Djupintervjuerna gav en bred bild av kvinnornas situation och deras möten med olika typer av "system", som ofta blir styrande för kvinnornas utbildning och karriärval. Undersökningen visar på tre viktiga faktorer som påverkar hur kvinnorna uppfattar sina valmöjligheter; arbetsmarknaden, utbildningsmöjligheter och uppfattningen om vad som är en "bra samhällsmedborgare". Utbildningsbranschen, arbetsmarknaden och det faktum att kvinnorna likställer sysselsättning med att vara en god samhällsmedborgare, bidrar alltså till ett system som skapar andra förväntningar och möjligheter för utlandsfödda kvinnor med tidigare utbildning än för svenskfödda kvinnor. Dessa faktorer påverkar också deras egna och andras förväntningar när det gäller entreprenörskap.

Utgångspunkten för insatser som ska stötta kvinnornas etablering i samhället förefaller, av intervjuerna att döma, oftast vara baserade på idéer om att utlandsfödda kvinnor behöver integreras i system som förutsätts fungera bra för alla. Myndigheterna fokuserar därför ofta på kvinnornas brist på kunskap om det svenska systemet, istället för att undersöka systemens förmåga att möta individer med olika bakgrunder och erfarenheter. Det resulterar i vissa fall i att kvinnorna anser sig tvingade att "ta omvägar" för att kunna använda sin kompetens. Normen inom systemen - och fokus på att snabbt komma i arbete, oavsett tidigare yrkeserfarenhet - blir styrande istället för kvinnornas egna intressen och drömmar.

### **Entreprenörskap som valbart alternativ**

En av de viktigaste insatserna för att stärka utrikes födda kvinnors möjligheter att utveckla entreprenörskap är därför att hitta nya former för samtal om företagande. Att tidigt nå dem med information om entreprenörskap utifrån de erfarenheter de bär med sig till Sverige. Det handlar om att informera om vilka stöd och möjligheter som finns - men framför allt om att föra en diskussion som gör entreprenörskap till ett valbart alternativ. I det sammanhanget är det viktigt att undersöka skillnader mellan utlandsföddas och svenskföddas föreställningar om "risk" kopplat till företagande.

### **Stort intresse för nya mötesplatser**

Gemensamt för de intervjuade är att samtliga är intresserade av möten och att skapa utbyte mellan människor, aktörer och myndigheter. Samtliga 50 kvinnor svarar ja på frågan om de tycker att en mötesplats för idéutveckling och entreprenörskap borde finnas. Däremot ser ingångarna i på vilket sätt de själva ska delta i mötesplatsen, olika ut för olika människor.

Alla lyfter det faktum att utlandsfödda kvinnor oavsett ålder, bakgrund, utbildning etc. har något att vinna på att delta i en mötesplats - men det ska vara en mötesplats med nya ramar. Ramar som gör det möjligt för deltagarna att själva definiera vilka behov och vilka åtgärder som kan fungera utvecklande för dem.

# ÖVERGRIPANDE SLUTSATSER

Under förstudien träffade EDCS många kvinnor vars huvudsakliga ingång i entreprenörskap handlade om att skapa sysselsättning och att kunna möta arbetsmarknaden efter förmåga. Några av dem hade svår ångest efter sina erfarenheter av flykt och även av hemlängtan. Det fanns också stress och oro kring framtiden. För att möta gruppens behov krävs därför en kombination av olika insatser.

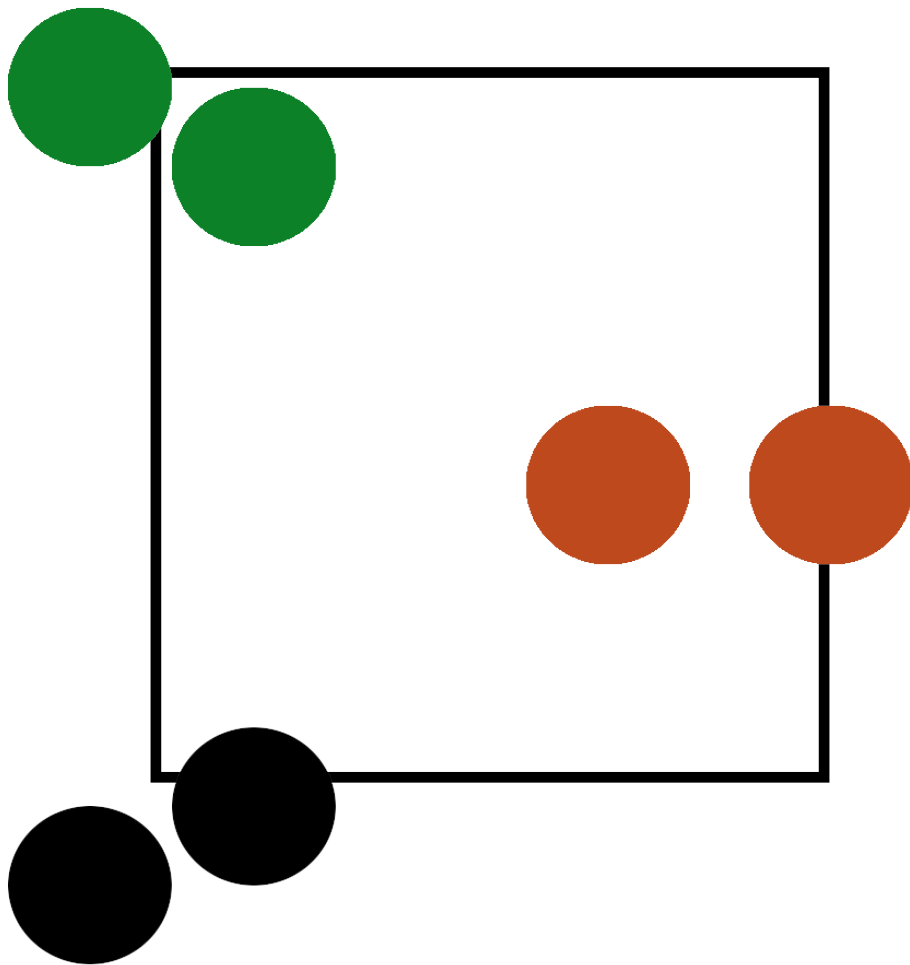
EDCS ser en rad åtgärder som skulle kunna utföras och utveckla entreprenörskap och idéutveckling i gruppen utlandsfödda kvinnor. Men - undersökningen visar också på behovet av ett helhetsgrepp när det gäller utlandsföddas situation, för att alla i praktiken ska kunna använda sina resurser och kunna delta på arbetsmarknaden på likvärdiga villkor som svenskfödda. Flera aktörer, som EDCS haft kontakt med under förstudien, har visat stort intresse för undersökningen och vill föra resultatet vidare till sin organisation. Några av aktörerna är också intresserade av att samverka med såväl EDCS som andra aktörer för att utveckla delar av sin verksamhet efter de önskemål som framkommit i förstudien. För att det ska kunna ske samordnat och generera de resultat som de intervjuade efterfrågar bör en speciell insats utformas under en avgränsad period. En sådan gemensam insats skulle bidra till att skapa helhetsperspektiv och utveckla inkluderande arbetsformer, som sedan kan implementeras i varje enskild organisation.

## **Förslag på åtgärder inom området företagande:**

- Utveckla nya former för samtal om företagande. Att tidigt nå utlandsfödda kvinnor med information om entreprenörskap utifrån de erfarenheter de bär med sig till Sverige. Informera om vilka stöd och möjligheter som finns - men framför allt föra en diskussion som gör entreprenörskap till ett valbart alternativ.
- Utveckling av mötesplatser, där utrikes födda kvinnor är med och definierar vad som skulle utveckla deras entreprenörskap.
- Undersökning av kopplingar mellan drivkrafter för företagande och ekonomisk självständighet bland utlandsfödda kvinnor.
- Kartläggning av stödinsatser för kvinnors företagande, med fokus på om/hur de ser olika ut för gruppen utlandsfödda kvinnor och svenskfödda kvinnor.
- En fördjupad undersökning av varför utrikesfödda kvinnor inte driver företag i samma utsträckning som utrikesfödda män i Skaraborg.
- Ökade insatser i syfte att nå ut med information om företagsfrämjande insatser till gruppen kvinnor, utlandsfödda och svenskfödda.
- Satsningar på inkubatorsverksamhet för branscher inom tjänste-, kultur- och servicesektorn.
- Ökade satsningar på stöd till socialt företagande i gruppen utlandsfödda kvinnor, t ex med Sfinx-metoden, från Coompanion i Göteborg, som förebild.
- Skapa strukturer som gör det möjligt att förena föräldraskap med utbildning, arbete och företagande.

## **Förslag på åtgärder som generellt stärker utlandsfödda kvinnors villkor på arbetsmarknaden:**

- Undersökning av huruvida arbetsmarknadspolitiken medverkar till att skapa olika förutsättningar för utbildning och arbete bland svenskfödda och utrikesfödda kvinnor och män.
- Utvärdering av hur samhällsinformation som sprids via internet till gruppen utlandsfödda kvinnor, fungerar som metod.
- Ökade satsningar på att guida utlandsfödda kvinnor bland nätbaserade blanketter och formulär.
- Driva på utvecklingen av systemen för validering. Går det snabbare att omskola sig, än att validera en tidigare utbildning?
- Ökade insatser i syfte att nå ut med information om utbildning i yrkessvenska.
- Satsningar på utbildning inom Arbetsförmedlingen och kommunala arbetsmarknadsenheter i syfte att undersöka om föreställningar kring etnicitet och genus, skapar normer för arbetssökande och arbetsmarknadsutbildningar. I satsningen ingår en kartläggning av vilka insatser som krävs för att skapa inkluderande rutiner och undanröja exkluderande strukturer.
- Utbilda utbildningsaktörer i normkritik i syfte att undanröja exkluderande strukturer.
- Satsningar på att skapa mötesplatser för språkträning för svensk- och utlandsfödda på kvällstid.
- Insatser för att skapa mötesplatser och dialog mellan utlandsfödda kvinnor och politiker.
- Satsningar på att skapa inkluderande mångfaldiga arbetsplatser i privata och offentliga företag och organisationer.
- Öka myndigheters möjligheter att verka på fler geografiska platser än i centrumkärnorna.
- Ökat stöd till föreningar och verksamheter som specifikt arbetar med att förbättra- och för att nå fler människor och öka mångfalden i sina verksamheter.





# UNDERSÖKNINGEN

## - bakgrund och förutsättningar

### Bakgrund

Projekt idéforum startade som en följd av det tidigare projektet foQus. I det projektet undersöktes vad kvinnor runt om i Skaraborg tyckte gjorde regionen till en attraktiv plats att leva och verka på. I projektet deltog kvinnor från hela Skaraborg i åldrar mellan 16-80 år. Några hade sina rötter i Skaraborg andra var födda utanför Sverige. Resultatet av foQus har dokumenterats och sammanställdes av de deltagande kvinnorna i "Framtidsvision för ett hållbart och attraktivt Skaraborg" <http://edcs.se/framtidsvision-for-ett-hallbart-och-attraktivt-skaraborg/>.

Under några av gruppträffarna inom foQus, där många utlandsfödda kvinnor deltog visade det sig att många av dem hade en affärsidé eller idéer om hur de på olika sätt skulle vilja använda sin kompetens och sina intressen till att starta ett företag, enskilt eller tillsammans med andra. De ansåg sig sällan få frågan om att starta eget i någon form och många bar erfarenheter som tydde på att systemet kring företagande på olika sätt inte inkluderade kvinnor med utländsk bakgrund. I gruppen fanns ett antal utrikes födda kvinnor som bar på idéer och kompetenser som inte synliggjorts och som heller inte hittade rätt kanaler för att utveckla och utbyta affärsidéer. EDCS ville undersöka hur en särskild insats i form av en ny mötesplats med syfte att inspirera och utveckla idéer, skulle kunna leda till ökat entreprenörskap i gruppen utrikesfödda kvinnor. Förstudien finansierades av Västra Götalandsregionen och ABF.

### Syftet

EDCS syfte var att kartlägga behovet av en ny samlingsplats för idéutveckling och entreprenörskap - en mötesplats, som har förankring i kvinnornas egna erfarenheter och önskemål. Därtill undersöktes även hur offentliga aktörers åttagande och engagemang på olika sätt skulle kunna bidra till en mötesplats i syfte att stärka kvinnors möjligheter att utveckla entreprenörskap.

### Ansats

EDCS ser förstudien som en del i arbetet med att skapa jämställda villkor inom systemen för företagsfrämjande. Arbetet utförs normkritiskt och intersektionellt och utgår från att kvinnor har olika etnicitet, funktionsvariationer, klass, sexualitet, ålder, med mera. EDCS ser integration som ett ömsesidigt åttagande, där såväl utlandsfödda som svenskfödda människor bär delat ansvar. Att förstudien valt att intervjua utlandsfödda kvinnor är en del i att uppmärksamma villkoren för gruppen utrikesfödda kvinnor i en svensk och mansnormativ kontext. EDCS ska genom sin verksamhet bidra till att skapa ett så inkluderande system som möjligt.

Studien förväntades bidra till förbättrade villkor för alla kvinnor oavsett bakgrund och samtidigt bidra till ökad entreprenöriell verksamhet bland utlandsfödda kvinnor.

### Genomförande

EDCS genomförde under två månader 50 djupintervjuer och 1 workshop i syfte att söka svar på frågor om samverkan, möjligheter, hinder och förväntningar kring företagande, sysselsättning och entreprenörskap.

Genom att ta kontakt med olika offentliga och privata aktörer och genom samverkan med lokala nätverk bokades enskilda intervjutillfällen in under cirka två månader. På så sätt kunde EDCS informera om projektet och samtidigt leta intressenter till djupintervjuerna.

Intresset för förstudien har varit stort. Under senare delen av projektet togs kontakt med de offentliga aktörerna igen, för att informera om vad som framkommit under intervjuerna och för att inleda

samtal om hur deras egna respektive verksamheter på olika sätt skulle kunna bidra till vårt resultat.

### **Kvinnorna i undersökningen**

I undersökningen deltog kvinnor i olika åldrar, med olika bakgrund och från olika länder. Cirka 30 procent av de intervjuade kom från Iran, Irak, Libanon och Syrien. Övriga deltagare från Bosnien, Somalia, Cypern, Ryssland, Grekland, Estland, Etiopien, Afghanistan, Lettland, Brasilien och Peru. Majoriteten kvinnor återfanns i åldrarna 31-50 år, men det fanns deltagande kvinnor från 20-års ålder och upp till 61 år. Antal år som de intervjuade varit bosatta i Sverige varierar, men det fanns såväl nyanlända kvinnor som de som varit här upp emot 30 år.

### **Tidigare erfarenheter**

De kvinnor vi intervjuat kunde delas upp i två grupper där erfarenheter från utbildning varierade. Ungefär hälften hade ingen tidigare arbetslivserfarenhet från hemlandet på grund av flera anledningar. Några av dem kom hit i väldigt ung ålder, några var hemmafruar och andra saknade helt utbildning. Andra hälften hade olika slags utbildningskompetens från såväl gymnasial utbildning som universitets eller yrkesutbildning.

Det varierar inom vilka yrken kvinnorna tidigare arbetat. Utav de med utbildning fanns yrken som kock, ekonom, PR-konsult, sjuksköterska, egenföretagare, förskollärare, undersköterska, redovisningsekonom, elevassistent, statistiker, pedagog, entreprenör, lokalvårdare, lots, lärare, läkare/ labb och intervjuade med erfarenhet av internationell handel.

# KVINNORNAS SYNPUNKTER

## - resultat av djupintervjuer och workshops

Rent generellt styrs de intervjuade av olika drivkrafter. Av de intervjuade som har sysselsättning, arbetar en majoritet nu som lärare eller inom vården. Det finns inget samband mellan vad kvinnorna i intervjuerna utbildat sig till i hemlandet och vad de nu arbetar med i Sverige. De anser att deras möjlighet att validera tidigare utbildning från hemlandet med utbildningskraven här, är få eller kräver längre studier. Den arbetsmarknadspolitik, de arbetsmarknadsåtgärder och de utbildningar som finns inom systemet blir istället styrande för kvinnornas utbildning och karriärsval. Undersökningen visar på tre faktorer som spelar roll i kvinnornas utbildningsval; utbildningslängd, förställningar om arbetsmarknaden och synen på vad som är en "bra samhällsmedborgare".

### **Snabbaste vägen**

Största drivkraften finns i att på snabbast möjliga sätt komma ut i arbete för att skapa försörjning. En stor andel kvinnor har därför valt utbildning i lokalvård, undersköterska eller kock - några av de utbildningar som lokala utbildningsföretag har i sitt utbildningsutbud. Ingen utav de intervjuade har tidigare utbildat sig eller arbetat med lokalvård. Bland de intervjuade finns en uppfattning att lokalvård, omsorg, kockutbildning och lärarutbildningar leder till jobb. I den intervjuade gruppen finns också en stor andel som har genomgått en utbildning till lokalvårdare, men som trots det inte fått arbete inom den sektorn.

***"Jag trivs bra med jobbet, chef och elever är jättenöjda, men det är inte ett fast jobb. Jag måste ha pedagogutbildning, fast jag har jobbat många år i mitt land och har bra erfarenhet. Tyvärr kan jag inte åka tillbaka till Irak och hämta mina papper, och jag orkar inte läsa mer här."***

### **"Att göra rätt för sig"**

De intervjuade pratar i första hand om snabbaste vägen till arbete och sekundärt om egna drömmar, erfarenheter eller kompetens. Systemen "krockar". De intervjuade har svårt att leva sina drömmar, eftersom arbetsmarknaden kräver adekvat utbildning, utbildning som tar tid, medan omständigheterna tvingar dem att komma ut i arbete och skapa försörjning så snabbt som möjligt. Många av kvinnorna talar om vikten av att "göra rätt för sig" och att bidra till samhället genom att arbeta. Utbildningsbranschen, arbetsmarknaden och det faktum att kvinnorna likställer sysselsättning med att vara en god samhällsmedborgare, bidrar till ett system som skapar andra förväntningar och möjligheter för utlandsfödda kvinnor med tidigare utbildning än för svenskfödda kvinnor.

### **Utbildning, en nackdel eller fördel?**

Om/när någon söker studielån, och sedan tidigare har en universitetsutbildning påverkar det lånevillkoren hos CSN. Ju mer utbildning sedan tidigare, desto mindre blir CSN:s bidragsdel och lånedelen höjs. Fortfarande finns rätt till samma totalsumma, men lånedelen blir alltså högre. I förstudien framkom att det finns en tendens att på grund av detta, kringgå systemet genom att inte tala om tidigare utbildning, eftersom det då ger minskad bidragsdel. Då deras tidigare utbildning oftast kräver upp till flera års studier i Sverige för att klara validering, kan det därför vara mer gynnsamt att ändra yrkesinriktning och omskola sig, än att komplettera.

### **Informationsbrist**

Rent generellt saknas kunskap om vilka aktörer som skulle kunna fungera som ett stöd för de intervjuade kvinnorna. Det råder oklarheter kring var information från aktörerna finns att tillgå och hur de arbetar för att nå ut bland gruppen utlandsfödda kvinnor. Några av de intervjuade kvinnorna har träffat på olika aktörer tidigare. Trots att många nämns, talar ingen av de intervjuade om varför de inte kommit vidare via dem.

## TRE HUVUDGRUPPER

De intervjuade kvinnorna utgör en heterogen grupp och för att kunna generalisera resultaten har vi valt att dela in dem i tre huvudgrupper.

### • Företagarna

En grupp kvinnor hade tidigare erfarenheter av företagande och har på olika sätt varit i kontakt med aktörer i syfte att starta egen verksamhet. Några av dessa kvinnor tycker av olika skäl att de inte passar in i det nuvarande stödsystemet som erbjuds för företagare. Det kan handla om resurser, om bemötande, om affärsidé och ekonomiskt stöd. Några talar också om rasism.

### • Idéutvecklarna

En del av kvinnorna har funderat mycket över vad de skulle vilja ha för sysselsättning i livet och ser en egen verksamhet som en möjlighet att skapa försörjning på egna villkor. De har en tanke om vad de skulle vilja göra, några av dem är i idéstadiet, men har ingen kunskap om hur, med hjälp av vilka och på vilket sätt de kan gå vidare. De saknar dessutom mer konkret hjälp från olika aktörer som har som uppgift att stödja företagande. Många poängterar att de behöver mer hjälp och stöd än svenskfödda på grund av språksvårigheter i svenska.

### • De kontaktsökande

En grupp ser erfarenhetsutbyte, inspiration och empowerment som viktiga komponenter för att stärka självkänsla och hälsa och för att få bättre förutsättningar att ha möjlighet att utvecklas på arbetsmarknaden. Mötesplatsen är för dessa kvinnor främst till för det och för dem handlar det inte om att innehållet för inspiration, träffar och föreläsningar ska ha fokus på att starta eget eller på entreprenörskap, utan på möjligheten att ha skapa ett kontaktnät av kvinnor som finns på en plats för gemensamma samtal och aktiviteter.

## ”FÖRETAGARNA” och ”IDÉUTVECKLARNA”

### Önskemål om innehåll i en mötesplats

I kartläggningen framkom bland ”företagarna” och ”idéutvecklarna” följande önskemål om innehåll i en speciell mötesplats för idéutveckling och entreprenörskap:

- Starta eget kurs
- Mentor, såväl svenskfödda som utlandsfödda
- Nätverk för kvinnor med affärsidéer
- Föreläsningar för att få inspiration/rådgivning från redan startade företagare
- Bättre kunskap och kontakter med näringslivet
- Möjligheter att göra studiebesök
- Affärsrådgivning
- Bokföring
- Kunskap om regler för olika typer av företagade
- Kunskap om affärs ekonomi
- Inkubatorer för servicebranschen
- Större möjligheter till mikrofinansiering.
- Datakunskap
- Bokföring
- Webb försäljning
- Kundrelation
- Datakurs
- Marknadsundersökning

### Aktörer i främjandesystemen

I förstudien nämndes i flera intervjuer olika aktörer i främjandesystemen. Det handlar om allt från

att kvinnorna har tidigare kännedom om vad de gör och att de finns, till egna erfarenheter av delta-  
gande hos någon av dem. Aktörerna är:

- IDC
- Kronofogden
- Coompanion
- ABF
- ALMI
- Kommunen
- Arbetsförmedlingen
- Skatteverket
- Nyföretagarcentrum
- Lernia

### **Felaktiga föreställningar och bristande samordning**

Kvinnorna nämner informationsbrist hos aktörerna och avsaknad av samarbete aktörer emellan som ett hinder. Det är svårt att ta till sig all information om vad för typ av stöd och hjälp som går att få och det försvåras ytterligare när informationen finns hos många aktörer med kunskap om enbart sitt eget område. Det skulle underlätta om det vid första kontakten med främjandesystemet hos alla fanns god kunskap om systemet, om utlandsfödda kvinnors villkor på arbetsmarknaden och i samhället. Det ska finnas möjlighet att hantera mottagandet, trots språksvårigheter hos enskilda individer, för att sedan koppla ihop varje enskild individ med rätt aktör.

De intervjuade anser att det finns föreställningar hos aktörerna om utlandsfödda som inte stämmer med verkligheten och/eller att de har för liten kunskap om på vilket sätt språksvårigheter försvårar förståelsen och därmed också tillgång till information.

### **”Att lära sig systemet”**

Det som skiljer kvinnorna i idéstadiet från de som redan tidigare har haft företag eller som har kommit längre i sin affärsplan är behovet av att, genom och tillsammans med andra lära, sig mer om företagande och om hur företagssystemen fungerar här i Sverige. Många pratar om att ”lära sig systemet”, om att hitta ett ”fackspråk” eller om att veta vilken hjälp som finns att tillgå.

### **Mentorsystem**

Flera förslag kring hur mötesplatsen skulle kunna se ut kommer från ”idéutvecklar-gruppen”. Det är många aspekter som lyfts samtidigt. Exempelvis anser de att ett mentorsystem mellan svenskfödda och utlandsfödda kvinnor skulle kunna vara ett sätt att inspireras, få hjälp, få kontaktnät, träna svenska språket och få kunskap om företagssystemet. Det kan även ses som ett steg i att skapa ett integrerande samarbete mellan svenskfödda och utlandsfödda. Det kom också fram idéer om att ha inspirationsföreläsningar med - eller att göra studiebesök hos - utlandsfödda kvinnor som lyckats i sina företag.

### **”Att kämpa tillsammans”**

Gemensamt har också gruppen ”idéutvecklarna” att de ser det som en stor tillgång att ha möjlighet att tillsammans med andra kvinnor träffas för att diskutera och lyfta frågor som rör såväl företagandet som rollen som utlandsfödd kvinna. Några av dem pratar om att de genom att träffa andra kvinnor kan stärkas och på så sätt också må bättre och nå längre. Någon av dem nämnde det som ett sätt att förebygga psykisk ohälsa. Någon talar om att ”kämpa tillsammans”.

### **Ojämställda villkor för företagande**

Flera kvinnor i förstudien lyfter problematiken med att kunna vara tillgänglig på arbetsmarknaden samtidigt som de fortfarande har huvudansvar för hem och barn. Många av dem menar därför att mötesplatsen måste vara tillgänglig även för barn, för att skapa förutsättningar för kvinnor att delta.

Det fanns även de kvinnor som hade kvällsarbetande partners och ansåg sig därför inte ha möjlighet att delta utan barn.

Idéutvecklarna poängterar att mötesplatsen ska vara till för idéutveckling och entreprenörskap och flera av dem önskar att kunna ta med barn, men de vill också ha möjlighet att delta i föreläsningar eller workshops ostört. Någon av dem lyfter en tidigare erfarenhet där hon deltagit i ett nätverk med kvinnor där det fanns kvinnor som tog hand om barnen under tiden hon deltog i aktiviteterna.

### **Förebilder för sina barn**

Företagandet kan också handla om att själv vara förebild för sina egna barn. Att visa att det är möjligt. Det blir därför också viktigt att barnen får syn på sambanden mellan mötesplatsen, sin förälders engagemang och möjligheten att förverkliga egna drömmar och ambitioner.

### **Körkort**

Ungefär 10 procent av kvinnorna i förstudien nämner avsaknaden av körkort som ett hinder för både arbete som anställd och som företagare. Många av de utbildningarna som kvinnorna valt kräver körkort och ibland även bil. Möjligheterna att genomföra en körkortsutbildning är starkt begränsade på grund av svårigheter att klara av det svenska språket och kostnaderna för utbildningen.

***”Att kvinnor inte blir egenföretagare beror på kultur, på resurser och socialt liv. Du kanske är skild och har barn, kvinnor har mer att göra än män.”***

### **Företagande som bisyssla**

En del intervjuade pratar om att kombinera anställning med eget företagande. Företagandet ska vara som en bisyssla till anställningen. Genom anställningen har de tryggheten och vet att de inte blir utan försörjning, vilket kan vara en större risk för de kvinnor, vars inkomst är huvudförsörjning för familjen. Möjligheterna som ekonomisk självständighet ger kontra försörjningsstöd eller aktivitetsstöd skapar klasskillnader mellan människor, upplever en av kvinnorna. Har du arbete och försörjning har du råd med en bra bostad, kläder, resor, bra utbildning med mera. Det är svårt att riskera det och satsa på företaget på heltid.

Några talar om utsattheten i att vara arbetslös och att ha få vänner och släktingar att ta hjälp av för att få större möjligheter att delta och göra det de vill. Risker och rädslan över att inte lyckas med sitt företagande får därför stor effekt på vilka möjligheter de själva anser att de har att bli företagare på heltid.

### **”DE KONTAKTSÖKANDE”**

Den tredje gruppen intervjuade har två huvudintressen. Dels att komma i arbete och skapa försörjning och dels att förstå hur olika myndigheter och det svenska samhället fungerar. Några av dem håller för tillfället på att undersöka sina egna förutsättningar, önskemål och kompetenser på den svenska arbetsmarknaden.

De intervjuade talar om att de behöver hjälp med att förstå vad de behöver göra för att få arbete, vem som kan hjälpa dem med det och även hjälp med att nå sina mål under processens gång. Majoriteten av kvinnorna nämner arbetsförmedlingen som en viktig aktör. Däremot finns det många oklarheter kring vad som är arbetsförmedlingens roll och vilket ansvar som krävs av dem som enskilda individer.

### **Förväxlingar och oklarheter**

Kvinnorna nämner också kommunen som en aktör. Det är oklart av vilken anledning många kvinnor

vill ta kontakt med kommunen. Deltagare förväxlar till viss del kommunen som arbetsgivare med landstinget. Då det är såväl landstinget som kommunerna som är arbetsgivare för yrkeskategorin undersköterskor och sjuksköterskor. När det istället handlar om kommunens ansvar för samhällsmedborgare vill kvinnorna veta vilken typ av service som finns att tillgå och hur de kan nå information. Det är oklart vilka aktörer eller myndigheter som står för olika typer av stöd ex) arbetssökande, bostad, försörjningsstöd, utbildning, studievägledning, arbetscoachning etc.

### **”Att träffa människor med makt”**

Några av de intervjuade kvinnorna i förstudien pratade om vikten av att träffa människor med makt. De människor med position att förändra deras villkor. Både som arbetssökande generellt och som invandrare. Vissa hade sökt sig till politiska partier för att förändra det de ansåg vara orättvisst eller systemfel. Det fanns även intresse för att mötesplatsen skulle kunna vara ett ställe dit politiker bjöds in för att skapa dialog mellan dem som medborgare och politikerna.

### **Önskemål hos ”de kontaktsökande”:**

- Empowerment
- Språkcafé
- Nätverk för svenskfödda och utlandsfödda
- Studiebesök på företag och/eller myndigheter
- Information om pensionssystemet
- Erfarenhetsutbyte
- Föreläsningar
- Information om mångfaldsstipendium
- Datakunskap och internetkunskap
- Workshops
- Körkortsutbildning
- Studiecirklar
- Caféverksamhet
- Att lära sig skriva ett CV

### **Språk och självkänsla**

En stor majoritet av kvinnorna ser att språkträning är en viktig del av mötesplatsen. Att bli bättre på svenska språket stärker självkänslan. För många av dem är språket nyckeln till framgång, såväl på arbetsmarknaden som för den egna enskilda individens självkänsla. Mötesplatsen ska vara en plats för både svenskfödda och invandrare. Ett ställe där du kan träna språket tillsammans med andra på ett ”naturligt” sätt. Att stärka språket ger ökat självförtroende och det ger styrka att träffa andra och göra aktiviteter tillsammans, anser de.

***”Det svåraste har alltid varit språket, jag använder engelska ofta i mitt jobb. Att skriva svenska är inte besvärligt utan det är uttalet och brytning som är problem, att vara utländsk i ett annat land är inte lätt”***

### **Kampen**

En intervjuad beskriver det som att processen med att komma i arbete är full av detaljer. Smådetaljerna gör att det tar lång tid att hitta rätt väg och det är lätt att tappa lusten och bli ledsen.

Många av de intervjuade ställer också höga krav på sig själva, utöver de krav som de upplever att övriga samhället ställer på dem. De kan ha sökt jobb aktivt i flera år och människor frågar varför de ”bara sitter hemma”. Flertalet kvinnor pratar om hur de ständigt kämpar för att komma framåt och tänker: ”Du måste visa din vilja. Till och med när du jobbar. Du ska vara pigg, glad och ha ett fint leende.”

## Oro och stress

Hälsa utmärker sig också som ett intresseområde och kvinnorna är intresserade av att delta i hälsoaktiviteter tillsammans. Några av dem talar om att de känner sig mycket stressade. De ska delta i många aktiviteter, de har huvudansvar för hem, barn och även ibland för sina partners. De har långa pendlingsavstånd, de behöver studera svenska språket mycket på kvällarna för att hänga med i sina respektive utbildningar och de känner att de inte hinner med i ett allt för högt tempo. Det skapar stress och oro och därför nämner några av dem hälsoaktiviteter som gymnastik eller dans som en del i ett hälsofrämjande arbete på mötesplatsen. De skulle samtidigt väcka lust och skapa möten mellan människor.

## Efterfrågade aktörer

”De kontaktsökande” uppfattar att en mötesplats skulle kunna möta olika behov och att det därför är önskvärt att det finns en rad olika aktörer kopplade till den. Det handlar om:

- Skaraborgs sjukhus
- Högskolan i Skövde
- Fackliga representanter
- Socialtjänsten
- Skatteverket
- Studievägledare
- Arbetsförmedlingen
- Försäkringskassan
- Migrationsverket
- ABF
- Politiker
- Röda korset
- Kvinnojourer
- Kyrkor

## Efterfrågade men ej nämnda aktörer

Ingen pratar om regionen, trots att många av dem valt yrkesinriktningar där regionen är en stor arbetsgivare. Inte heller nämner någon integrationsenheten, trots att integrationsenheten tar emot och stöttar nyanlända i att komma till rätta och ska ge rådgivning om vart du kan vända dig i olika frågor t.ex. barnomsorg eller arbetsförmedling.

## DEN FYSISKA PLATSEN

Samtliga intervjuade hade synpunkter på placering och utformning av en mötesplats.

### Geografiskt läge

De allra flesta intervjuade tycker att den geografiska platsen för en mötesplats inte spelar någon större roll. Många tycker att kommunikationen med bussar i framförallt Skövde, men också från andra orter, fungerar väl. Några poängterar att företagare har nytta av att förlägga mötesplatsen centralt, för såväl närheten till andra aktörer som behovet av att samverka.

### Status

Många anser att läget påverkar mötesplatsens status. De menar att det skulle sätta en stämpel på platsen som direkt påverkar dess status om mötesplatsen skulle vara belägen i ett område där många utlandsfödda kvinnor bor. Andra menar att den geografiska platsen för mötesplatsen är avgörande för hur många besökande den kan få, och om syftet är att få fler utlandsfödda kvinnor att delta så bör den ligga i närheten av det område där de bor.

### Flexibla öppettider

För de flesta är eftermiddag och kväll den tid som skulle fungera bäst för dem att medverka. Detta för



att många arbetar eller utbildar sig dagtid. Om verksamheten däremot också vänder sig till arbetslösa, borde det finnas möjligheter för dem att delta i aktiviteter eller besöka mötesplatsen även på dagtid med ett godkännande från arbetsmarknadsenheten eller arbetsförmedlingen.

### **En miljö utan hierarkier**

Lokalen ska vara utformad på ett sätt som gör att det känns trevligt och kreativt att komma dit. Flera kvinnor har pratat om en utformning som liknar ett vardagsrum där det ska finnas möjlighet att sitta ner och ta en kopp kaffe och samtala. Samtidigt ska det finnas rum för möten och sammanträden och möjlighet att låna datorer uppkopplade till internet. Det ska vara en ljust lokal med växter och stearinljus och trevlig belysning. Miljön ska vara modern och med fönster. Lokalen behöver inte vara stort, men fräsch. En av kvinnorna beskrev möteplatsen utformad som en miljö utan hierarkier.

***”Målgruppen borde vara så blandad som möjligt. Män har makt över oss och vi kvinnor hjälper till så att det blir så. Erfarna kvinnor och män ska kunna bidra till den här mötesplatsen. För vissa saker får kvinnor någon gång blir separerade från män, men inte hela tiden.”***

### **Hinder för utveckling**

Vid frågan om vilka hinder för utveckling de möter talar kvinnorna sällan om det specifikt, men det framkommer genom svaren på tidigare frågor. Det återkommande är okunskapen om hur systemet fungerar, bristen på kontaktnät på arbetsmarknaden, brist på utbildning och svårigheter med egen försörjning.

### **Rasism**

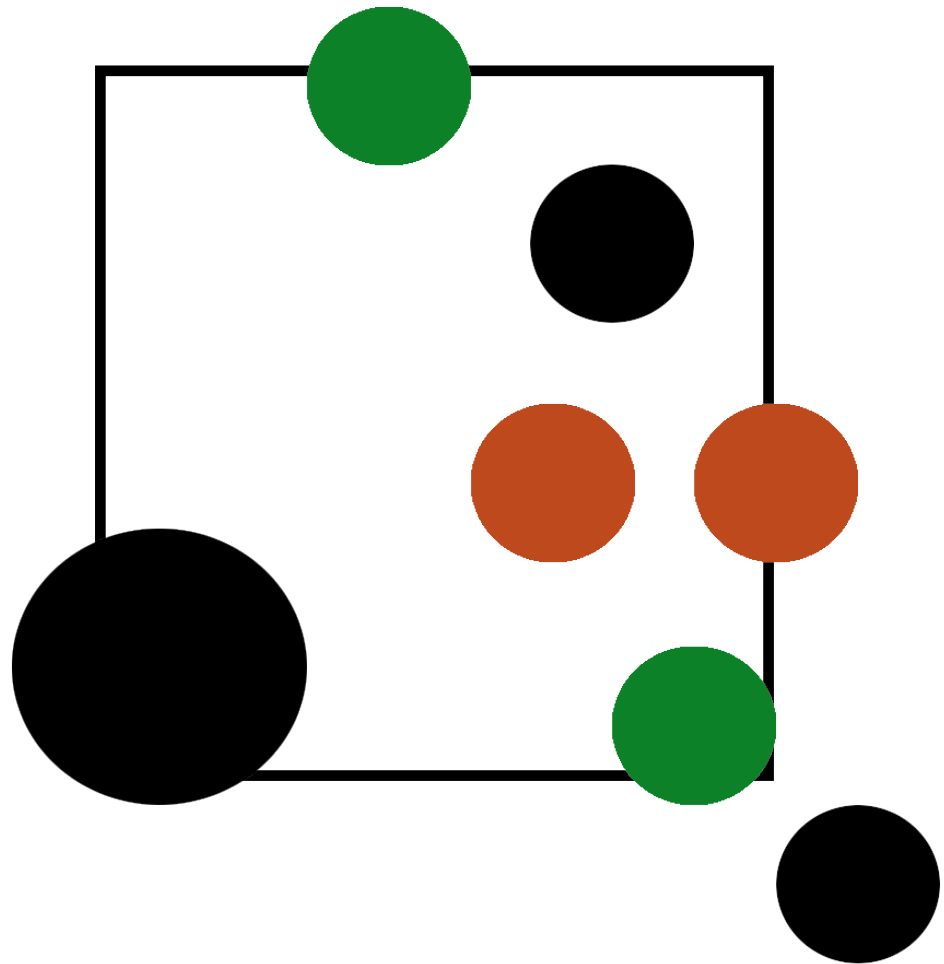
Det är inte många av kvinnorna som pratar om att de möts av rasism. De pratar mer om kunskapsbrister hos aktörer eller om felaktiga föreställningar från samhälle och i bemötande. Några av dem beskriver situationer vid rekrytering, eller tillgång till jobb via bemanningsföretag, som problem eftersom de tror att rasistiska tendenser påverkar företag och organisationers uppfattning om dem och att de då hellre väljer svenskfödda anställda. Dessutom talar en av kvinnorna om att hennes upplevelse av att bära sjal, är att människor på grund av detta inte vill anställa henne:

***”Jag har sökt många jobb. De vill ha referenser, men jag har inte det eftersom jag inte har jobbat förut. Och jag bär sjal, många arbetsgivare gillar inte den.”***

### **Kommunikation med aktörer**

Under projektets gång har EDCS informerat de organisationer som nämnts i samband med intervjuerna i projektet. Kontakt togs med flertalet aktörer och de som vi sedan fick möjlighet att träffa var följande: Lernia, Almi, Konstruktiva Consult, Hushållningssällskapet, Coompanion Skaraborg, Skatteverket, Familjeföreningen, Svenska Kyrkan, Studieförbundet, BIIA; Skövde kommun, Drivhuset, Arbetsförmedlingen, Timmermannens vänner och Nyföretagarcentrum Skövde.

Projektledarna besökte även Coompanion Göteborg och Kvinnocenter i Bergsjön för att ta del av deras arbete med utlandsfödda kvinnor.



EDCS har som huvuduppgift att driva på utveckling av genusmedvetna strukturer och arbetsformer som leder till jämställda villkor i regionen. För att nå målet bedriver EDCS ett aktivt arbete gentemot – och tillsammans med – regionen, kommuner, företag, organisationer och civilsamhälle. EDCS genomför sitt uppdrag genom kunskapsöverföring, kartläggning/analys, coaching, nätverksbyggande, rådgivning och processledning.

Föreningen är partipolitisk och religiöst obunden och skall samordna aktiviteter och informationsflöden i syfte att fungera som en samarbetspartner för olika aktörer inom jämställdhets- och mångfaldsområdet.

EDCS verksamhet drivs i tre integrerade spår:

- Genusdriven innovation och företagsamhet
- Kompetens- och metodutveckling
- Jämställd samhällsutveckling

Läs mer på [www.edcs.se](http://www.edcs.se)

E.D.C.S

